

Luxembourg, oktober 2024

Letno poročilo o proračunu EU za leto 2023: deset najpogosteje zastavljenih vprašanj

1. Kakšna je vloga Evropskega računskega sodišča (Sodišče) pri zaključnem računu EU?

Sodišče vsako leto **revidira konsolidirani zaključni račun EU in izreče svoje mnenje** o treh vprašanjih: ali je zaključni račun zanesljiv ter ali so bili prihodki EU prejeti, plačila pa izvršena v skladu s pravili. Ta revizija je osnova za **izjavo o zanesljivosti**, ki jo mora Sodišče dati Evropskemu parlamentu in Svetu v skladu s členom 287 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Leta 2023 je skupna proračunska poraba EU znašala **191,2 milijarde EUR**. Ob upoštevanju porabe sredstev, namenjenih mehanizmu za okrevanje in odpornost (**48,0 milijarde EUR**), so plačila EU znašala **239,2 milijarde EUR**.

2. Do katerih zaključkov o zaključnem računu za leto 2023 je prišlo Sodišče?

Sodišče je potrdilo, da je zaključni račun **zanesljiv** (izreklo je mnenje brez pridržka), tako kot za vsako proračunsko leto od leta 2007 naprej. Prišlo je do zaključka, da zaključni račun za leto 2023 v vseh pomembnih pogledih pošteno predstavlja finančni položaj EU, njene rezultate za zadevno leto, denarne tokove in spremembe njenih čistih sredstev. Sodišče je ugotovilo, da v prihodkih ni bilo pomembnih napak. Za odhodke je pripravilo dve ločeni mnenji: eno za proračun EU, drugo za mehanizem za okrevanje in odpornost, ki je glavni steber svežnja EU za okrevanje po pandemiji NextGenerationEU. Ocenjena stopnja napake v **porabi proračuna EU** je znašala 5,6 %, kar je opazno več kot v prejšnjih letih, ko je znašala 4,2 % (2022), 3,0 % (2021) in 2,7 % (2019 in 2020). Tako kot v preteklih štirih letih je Sodišče tudi za leto 2023 prišlo do zaključka, da je napaka vseobsegajoča, zato je izreklo **negativno mnenje**. Mehanizem za okrevanje in odpornost se izvaja bistveno drugače kot proračunski odhodki EU. Medtem ko upravičenci do porabe proračuna EU prejmejo plačilo, ker so izvedli določene dejavnosti, ali povračilo nastalih stroškov, države članice iz mehanizma za okrevanje in odpornost prejmejo plačilo za zadovoljivo doseganje vnaprej določenih mejnikov ali ciljev. Sodišče je zato **o odhodkih iz mehanizma za okrevanje in odpornost pripravilo ločeno mnenje** in jim v letnem poročilu namenilo posebno poglavje. Težave v zvezi s pravilnostjo je odkrilo pri 16 od 452 preučeni mejnikov in ciljev, šest plačil šestim državam članicam pa je vsebovalo napake. Sodišče je odkrilo tudi trajne slabosti v sistemih poročanja in kontrol držav članic, ki pomenijo tveganje za zaščito finančnih interesov EU. Zato je izreklo **mnenje s pridržkom**.

3. Kaj je mnenje brez pridržka/mnenje s pridržkom/negativno mnenje?

Mnenje „**brez pridržka**“ pomeni, da so podatki v zaključnem računu resnični in pošten prikaz stanja ter da so bila upoštevana pravila računovodskega poročanja in finančnega poslovanja. Transakcije, povezane z zaključnim računom, so v vseh pomembnih pogledih zakonite in pravilne. Mnenje „**s pridržkom**“ pomeni, da revizorji sicer ne morejo dati mnenja brez pridržka, ampak da so ugotovljeni problemi omejeni na nekatera področja. „**Negativno**“ mnenje pomeni, da so problemi zelo razširjeni.

4. Kaj je pomembna stopnja napake?

V revizijski terminologiji to pomeni **stopnjo, nad katero za napake šteje, da imajo bistven vpliv**. Pomembna stopnja napake je stopnja napake, za katero je verjetno, da bo vplivala na odločanje predvidenih uporabnikov revizijskega poročila. Tako Sodišče kot Komisija uporabljata **2-odstotni prag pomembnosti**.

5. Kaj pomeni ocenjena stopnja napake, ki jo izračuna Sodišče?

5,6 % je ocena Sodišča glede **deleža sredstev, ki ne bi smela biti izplačana** iz proračuna EU, ker po njegovem mnenju niso bila porabljena v skladu s pravili EU ali specifičnimi pravili držav članic. Med značilne napake spadajo plačila neupravičenim upravičencem ali za neupravičene projekte ali za naročila storitev ali blaga ali naložbe, pri katerih niso bila ustrezno upoštevana pravila javnega naročanja.

6. Ali to pomeni, da je bilo 5,6 % sredstev EU potratenih?

Ne, saj med napako in potratu obstaja pomembna razlika. Sodišče pri preizkušanju porabe proračuna EU preverja, ali so bila sredstva EU porabljena v skladu s pravili, ali so bili zaračunani stroški pravilno izračunani in ali so bili izpolnjeni pogoji za upravičenost. Če ena ali več od teh zahtev ni izpolnjena, je to po mnenju Sodišča napaka. Na to se nanaša vrednost 5,6 %. Čeprav so te napake v plačilih za projekte ali upravičence, ki niso izpolnili pogojev za upravičenost, se z njimi še vedno lahko zagotovijo načrtovane koristi in jih zato **ni mogoče šteti za potratena**. Primer iz letošnjega revizijskega poročila: v poenostavljenem odprtem postopku za oddajo javnega naročila, ki je bil izveden na Češkem za gradnjo avtomatiziranega parkirnega stolpa za kolesa, je ponudbo predložil le en ponudnik, ki je bil nato tudi izbran. Izkazalo se je, da je del tehničnih specifikacij pripravilo podjetje, ki je bilo podizvajalec izbranega ponudnika. Specifikacije je prilagodilo proizvedu edinega ponudnika tako podrobno, da naročila ni bilo mogoče oddati ponudnikom enakovrednih proizvodov. Čeprav je to jasen primer navzkrižja interesov, s katerim je kršena nacionalna zakonodaja in zakonodaja EU o javnem naročanju, je bil parkirni stolp dobavljen in se zdaj uporablja. Seveda pa so lahko odhodki zakoniti in pravilni, a kljub temu potratni. Tak primer, o katerem je v preteklosti poročalo Sodišče, je bila gradnja pristaniške infrastrukture, pri kateri se niso ustrezno upoštevale prihodnje količine tovora.

7. Ali odkrite napake pomenijo goljufijo?

V večini primerov Sodišče ne odkrije znakov goljufije. Goljufija je namerno zavajanje zaradi pridobivanja koristi. Čeprav je pri standardnih revizijskih postopkih težko ugotoviti goljufijo, Sodišče pri preizkušanju vsako leto odkrije več primerov domnevne goljufije. Za leto 2023 je poročalo o 20 primerih domnevne goljufije, ki jih je odkrilo v 748 revidiranih transakcijah. Vse te primere je prijavilo Evropskemu uradu za boj proti goljufijam (OLAF), ki po potrebi uvede preiskave in nadalje ukrepa v sodelovanju z nacionalnimi organi. Od tega je 17 primerov prijavilo tudi Evropskemu javnemu tožilstvu (EJT).

8. Kaj pomenita pojma „vseobsegajoča napaka“ in „odhodki z visokim tveganjem“?

Skoraj dve tretjini odhodkov proračuna EU v letu 2023 sta šteli za visoko tvegani. Sodišče je stopnjo napake za skupne odhodke sicer ocenilo na 5,6 %, stopnja napake samo za odhodke z visokim tveganjem pa je višja in znaša 7,9 %. Sodišče zaradi precejšnje teže te vrste odhodkov v skupni porabi (64,4 % vseh odhodkov) meni, da je napaka vseobsegajoča, torej prisotna v celotni revidirani populaciji ali njenem **znatnem delu**.

Odhodki z visokim tveganjem se nanašajo predvsem na **povračilo** upravičenih stroškov iz **proračuna EU** (pogosto v skladu s kompleksnimi pravili), ki so nastali pri upravičenih dejavnostih. Povračila se na primer izvedejo za raziskovalne projekte (na področju Enotni trg, inovacije in digitalno), naložbe v regionalni razvoj in razvoj podeželja (Kohezija, odpornost in vrednote ter Naravni viri in okolje) ter projekte razvojne pomoči (Sosedstvo in svet).

Odhodki z manjšim tveganjem se nanašajo na **plačila na podlagi pravic**, ki se izplačajo upravičencem, ki izpolnjujejo nekatere (manj kompleksne) pogoje. Taka plačila na primer zajemajo študijske in raziskovalne štipendije (na področju Enotni trg, inovacije in digitalno), neposredno pomoč za kmete (Naravni viri in okolje) ter plače in pokojnine za uslužbence EU (Evropska javna uprava).

9. Kakšno je stanje glede dolga in izpostavljenosti proračuna?

Leta 2023 **se je dolg EU spet znatno povečal**, in sicer na 458,5 milijarde EUR na dan 31. decembra (2022: 348,0 milijarde EUR; 2021: 236,7 milijarde EUR), predvsem zaradi posojil za NextGenerationEU. EU je tako postala eden največjih izdajateljev dolžniških instrumentov v Evropi.

Hkrati naj bi dodatna plačila obresti in kuponov za posojila za instrument NextGenerationEU po ocenah znašala med 17 in 27 milijardami EUR.

Izpostavljenost proračuna EU je konec leta 2023 znašala 298,0 milijarde EUR (kar je porast glede na 248,3 milijarde EUR v letu 2022 in 204,9 milijarde EUR v letu 2021). To je bilo predvsem zaradi dodatnih posojil iz mehanizma za okrevanje in odpornost, izplačanih državam članicam, ter posojil makrofinančne pomoči+ Ukrajini. Izpostavljenost proračuna EU naj bi se v naslednjih letih še povečala, predvsem zaradi novih posojil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost.

10. Zakaj Sodišče opozarja na povečano tveganje zaradi počasnega črpanja sredstev EU?

Plačila iz mehanizma za okrevanje in odpornost so bila ob koncu leta 2023 nižja od pričakovanih. Ker je bilo izplačanih zgolj 141,6 milijarde EUR od 356,4 milijarde EUR prevzetih obveznosti, je na voljo skupno še nekaj več kot 215 milijard EUR nepovratnih sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost, ki jih je treba izplačati do konca leta 2026. Kadar je denar treba nujno porabiti, se tveganje napake in nepravilne porabe pogosto poveča.

Hkrati je bilo črpanje sredstev kohezijske politike EU v letu 2023 še naprej počasno, zato se pojavlja **tveganje, da bodo prevzete obveznosti sproščene**, zaradi česar cilji EU morda ne bodo doseženi.

Letno poročilo Sodišča za leto 2023 je na voljo v 24 jezikih EU na spletišču www.eca.europa.eu.